

Tröst i desinformationssamhället

Sent om aftonen har Kyrklund blivit populär. Bonniers ger nu hans samlade längre prosa i ett band. Svante Folin anmäler.

En gång för länge, länge sedan var Willy Kyrklund en synnerligen esoterisk författare. Hans ytterligt sparsmakade texter (för en gångs skull le mot juste) utmanade droppvis med geologiska tidsintervall. De delikata små häftena var rara och kunde endast med möda uppsokas å antikvariat av de invigda.

Skönlitteratur

Willy Kyrklund
Prosa
Bonnier Alba, 1995

Undertecknad och andra olidliga, finna "intelligensaristokrater", som just hade tagit språnget från Biggles till Baudelaire, använde Kyrklund som schibbole för att skilja high brows från vämjeliga middle brows.

Sent om aftonen har Kyrklund undfått en mediaapoteos och är nu gurun på snart sagt alla alfabetiska läppar. Bonniers, som tålmodigt vaktat sitt halvt anonyma guldorn under vid pass ett halvsekel, vädrar morgonluft och ger ut Kyrklunds samlade, längre prosa i ett vackert band – den ännu kortare prosan utlovas till våren.

När chocken inför faktum att dessa heliga skrifter nu blir tillgängliga för kreti och pleti bedarrat, inställer sig en viss gläd-

je över att man själv har hela härligheten i en praktisk förpackning. Åtta titlar: Tvåsam, Solange, Mästaren Ma, Aigaion, Till Tabbas, Polyfem Förvandlad, Den Rätta Känslan och Om Godheten – pärlor framvärpta mellan 1949 och 1988, sammanlagt 475 spatiösa sidor, det vill säga cirka ett dussin per år.

Stramt monument

Ett unikt, stramt monument över "perfektionistisk" ordbehandling" i en tid av verbal elefantiasis. Den matematiskt begåvade och inklinerade Kyrklund, som professionellt fördjupade sig i binär logik (data) redan under yngre stenåldern, torde knappast surfa omkring på IT-skvalpet. Hans opus certum kunde utan generande svettproduktion kunna inhuggas i där för lämpade stentavlor.

Jag roade mig med att läsa Kyrklund från slut till början, det vill säga startade med Om Godheten, anno 1988, och slutade med själstillståndsbeskrivningen Tvåsam från 1949. Baklängesläxan uppdagade föga förvånande, att textkvalitén var oföränderligt god. Varje bok var, oavsett kronologisk position, i sin art fulländad.

Det går att blanda böckerna som en kortlek och ingen giv kan sägas vara mer självklart perfekt än någon annan. Med andra ord, Kyrklunds författarskap utmärks inte av någon påtaglig "utveckling" vilket sammanhänger med att hans temata är en gång för alla givna. Allt som återstår är att leverera en svit briljant varierade kadsenser. Det vore dåraktigt och förmodat att försöka klibba ihop

Kyrklunds stenstilade sentenser med krystad recensionsprosa – alltså tar jag min tillflykt till ett lätt manipulerat Kyrklundscolage.

Kyrklunds mest citerade passus kommer från den suveräna taoistpastichen Mästaren Ma: "Jag intresserar mig inte för människorna. Jag intresserar mig för människans villkor. Människans villkor är det som är utanför människan, det som formar henne och avgränsar henne. Det som är utanför människan är det omänskliga. Det omänskliga omsluter människan såsom havet omsluter fisken, såsom öken omsluter en tappad härkam."

Kläderna

I samma anda: "Jag söker den fråga på vilket människolivet är ett svar." Hurudana är då villkoren, jo, hårda och eländiga med resultatet att människan blir ond och stupid: "Emedan resultatet är så eländigt kan man inte intressera sig för det." "Det vackraste hos människan är kläderna" – men "på grund av människans vanskaplighet gör uppsättligt vackra och prydliga kläder ett beklämmande intryck. För den skall är alltid den upplyste ovårdad klädd."

Indierna vet "att arvssynden består i att finnas till, att vara i vägen... Vad har du i livet att göra? varför tar du plats med dina två fötter där man kunde plöja en fläk åker? vad går du omkring för med denna eviga tarm, som bara tär och tär?"

Problemet är känslan, i stället för att fogligt låta "sitt eufemistiska stoft förtäras av en heraldisk likmask", förtärs männi-

skan av en längtan efter vad hon icke kan uppnå: "Det har hon all anledning till." Vi har druckit upp kompasspriten och tvingas navigera efter mastlanternan. Då är det lätt att "digna under sin litenhets börd", som i värsta fall kan leda till högfärdsvansinne över insikten om den egna nulliteteten. "Då när oss ett glatt budskap: – Det är för sent."

Mästaren Ma

Denna nihilistiska resignation är ingenting för Kyrklund och hans språkrör Mästaren Ma:

"Detta kunde jag aldrig: att acceptera människans villkor. Att böja mig, att vara förnuftig, att bära min anspråkslös, att bära min otillförlitlighet, att smeka min oförmåga, det lärde jag mig aldrig. Vanmakten bragte andra till vett, mig till vanvett. Andra gjorde dårskapens gärningar emedan de icke besinnade människans villkor, jag emedan jag besinnade dem." Med detta terminala uttalande försvann Mästaren Ma i riktning mot månen, buren av en fyrverkeridriven stol (han gillade pannkakor).

För oss som är kvar "under njughetens himmel där livet och döden vandrar med tiggarskalén" tar den upplysta vägen slut och "fortvivlat, fortvivlat är människans rop på Gud. Hennes kärlek driver som en nebulosa av förtunnad kolmonoxid under Sjustjärnan och Oxens öga."

Sälunda ljuder den oeffterhärmliga, kyrklundska stämman

genom decennierna. Han är svartare än natten utan ände men paradoxalt nog, som alla stora pessimister – predikaren Chuang Tzu, Lucretius, Schopenhauer, Leopard och Beckett – märkvärdigt uppiggande. Under hans infamt välriktade, sarkastiska nästick antar den humanistiska retorikens väderspända ballonger den utomordentligt begagnade kondomens platta profil.

Hans tonart är inte av den öronbedövande mediaförhärskande "ciäfto grosso"-varianten. I den allförhärjande moralpanik som hotar att förkväva resterande förnuftsgristor (finns det en speciell etik för manikerister?) är det befriande att höra att "Man blir mer upplyft av att gå och kacka än av att sitta och höra på femhundra moraliska traktater."

Kort

Kyrklunds litterära halveringstid torde med marginal överträffa 99 procent av svensk efterkrigsprosa. Jag har svårt att tro att han önskar vara varaktigare än koppar. Han är en stor tröst i desinformationssamhällets babelbabbel, eftersom han alltid kommer ihåg receptet för utihärdliga meddelanden "Hä va en bra predikan. Hän va inge lang."

Sammanfattningsvis säger författaren själv i volymens sista rader:

När Kyrklund utträder ur sin kyrklundhet. Denna längtan.
När natten utträder ur sin nattlighet.
När intet utträder ur sin intighet.
Denna ångsan.

SVANTE FOLIN

Om kungliga bröllop

Hur man automatiskt skriver en text om ett kungligt bröllop, får vi lära oss genom Fredrik Stjernbergs försorg.

Häromdagens gifte sig en dansk prins. Om denna tidnings läsare undrar varför Finanstidningen inte har slagit upp denna nyhet så mycket som den kanske förtjänar, så kommer här något som gottgör denna publicistiska försummelse.

Citatet är från en för mig okänd bok, Micheal Frayns *The Tin Men*, och jag hittade det i Stephen Pinkers förtärliga *The Language Instinct* (Penguin 1994).

Huvudpersonen i Frayns roman, Goldwasser, är ingenjör och arbetar på ett institut där man skall automatisera företeelser. Han håller på att konstruera ett datorprogram som alstrar artiklar om händelser som rör kungahuset:

Han öppnade arkivskåpet och drog ut första kortet i bunten. *Av tradition*, stod det. Nu fanns det ett slumpmässigt urval mellan kort där

det stod *kröningar, förlovingar, begravningar, bröllop, myndighetsdagar, födselar, eller dödsfall*.

Dagen före hade han dragit *begravningar*, och hade hänvisats till ett kort, där det med enkel perfektion stod *år anledningar att sörja*. Idag slöt han ögonen, drog *bröllop*, och hänvisades till *år anledningar att glädjas*.

X och Y:s bröllop följde logiskt, och gav honom valet mellan *utgör inget undantag och är ett exempel på detta*. I bägge fallen fick han också sätta in *sannerligen* på rätt ställe. Ja, vad man än hade startat med, var det *kröningar, dödsfall eller födselar*, så kom man nu till samma elegant flaskhals, såg Goldwasser med en intensiv matematisk njutning. Han stannade till vid *sannerligen*, och drog så i snabb följd *det är en ovanligt lycklig tilldragelse, sällan, och kan det ha funnits ett mer populärt ungt par*.

Ur nästa grupp drog Goldwasser *X har haft en särskild plats i nationens tillgivenhet,*

vilket tvingade honom att fortsätta med *och det folket har uppenbarligen redan tagit Y till hjärta*.

Goldwasser var överraskad, och lite störd, över upptäckten att ordet "passande" ännu inte hade dykt upp. Men med nästa kort fick han det – *det är särskilt passande att*.

Detta gav *bruden/brudgummen skulle vara, och ett fritt val mellan av en så nobel och lysande ätt, en man/kvinna av folket i dessa demokratiska tidevarv, från en nation med vilken detta land sedan länge har haft särskilt nära och hjärtliga förbindelser, och från en nation med vilken detta lands förbindelser i det förlutna inte alltid har varit heltigenom goda*.

Med en känsla av att han hade lyckats särskilt bra med "passande" förra gången drog Goldwasser ordet än en gång. *det är också passande att, stod det på kortet, som snabbt följdes av vi har i minnet, och X och Y inte bara är symboler – de är en ener-*

gisk ung man och en förtjuvande ung kvinna.

Goldwasser blundade för att dra nästa kort. Det visade sig vara *i dessa tider, när. Han funderade över om han skulle välja det är fashionabelt att titta snett på den traditionella moralen, med äktenskap och familjeliv* eller *det inte längre är fashionabelt att titta snett på den traditionella*

moralen, med äktenskap och familjeliv. Han bestämde sig för att det senare hade mer av genrens autentiskt barocka prakt.

Dessa rader kan lämpligen sparas, så att tidningen kan anses ha fullgjort sin publicistiska plikt den dag något av våra egna kungliga ätteläge gifter sig.

FREDRIK STJERNBERG

EXPRESSEN

Efter Bo Strömstedt har Sveriges största dagstidning gått riktigt dåligt. Upplagan rasar, tidningens särrart och självständighet har gått förlorad. Hur kunde detta hända?

Ulf Nilson, expressenmedarbetare sedan 32 år, hävdar i en ny bok att svaren är högfärd, liknöjdhet, slarvigt styrelsearbete, okänslig ledning och vettlösa utnämningar.

Expressens nedgång och förfall
Pris ca 162 kr, lft

Finns i den välsorterade bokhandeln.

Timbro tel 08-670 35 00,
fax 08-782 81 37.

Timbro